

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTEZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egyívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya :

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32. — negyed oldal ... kor. 8.
fél oldal ... „ 16. — nyolczad oldal „ 4.

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

A fizetési javaslat tárgyalása.

A húsvéti szent ünnepek után összeült országgyűlés első sorban a nem állami tanítók fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásához fogott. A jelekből ítélve a javaslat tárgyalása hosszabb időre fog kinyúlni, mert a nemzetiségi képviselők a magyar nemzeti állam kiépítésére irányuló intézkedéseit a javaslatnak, amelyeket a hazafias egyház hívei őszinte lelkesedéssel üdvözölnek, erős küzdelemmel megdönteni töreksenek, nem törődve a tanítók anyagi helyzetével sem, amelyen tetemesen könnyíteni fog a javaslat, ha törvényerőre emelkedik.

Mi nem hisszük, hogy a nemzetiségek nemzetellenes küzdelme a javaslaton bármilyen csorbát ejtson. Az egyház érdekeit Apponyi Albert gróf minden jogosult kifogás esetében biztosítani hajlandó, csak a felekezeti autonomia védelmének köpenyge alá bujkáló nemzetiségi törekvéseknek nem enged utat.

Az országgyűlési tárgyalást megelőzőleg pártközi konferencia foglalkozott a törvényjavaslattal. Ezen az értekezleten a javaslathoz Bizony Ákos, Máriássy Mihály, Csernoch János, Egry Béla és Bethlen István gróf szólottak, akik a javaslatot általánosságban valamennyien elfogadták és részben a kántori javadalmazások beszámítása ellen, részben a magyar nemzeti népoktatás szélesebb körű biztosítása érdekében tettek észrevételeket.

Apponyi Albert gróf miniszter kijelenti, hogy a fizetésrendezésnél elment a mostani pénzügyi helyzet mellett a legvégső határig. Az évi húsz millió korona többletből hat millió koronát fordítanak a néptanítók fizetésének javítására és nem ő rajta mulik, hogy ennél többet nem áldozhat erre az ország ezidőszerint. A kántori jövedelmeket illetőleg azt tartja, hogy ezeket nem lehet kivenni a fizetésből, mert magának a stólának a kivétele legalább egy millió korona te-

herőbbséget eredményezne, a kántori jövedelem kivétele pedig öt-hat millió koronát. A javaslat különben is lényegesen kedvezőbb az előző törvényrendezésnél e tekintetben, amennyiben a kántori jövedelmeket a nyugdíj alapjául szolgáló fizetésbe beszámítja. Hangsúlyozza végül, hogy semmi olyan javaslat elől nem zárkózik el, amely a nemzeti törekvések biztosításának precízebb tételét célozza. Miután a javaslatot bizonyos nemzetiségi körök kivételével minden pártállású és felekezeti magyar ember általában örömmel fogadta, kéri az értekezletet, hogy azt általánosságban és részleteiben fogadja el.

Tóth János államtitkár a főlzólalásokra válaszolva kifejti, hogy a tanítói fizetéseknek terményekben való szolgáltatása a törvényjavaslat értelmében az illetékes tényezők egyetértésével megvaltható. Utal továbbá arra, hogy a három esztendei átmeneti időnek a *megrövidítése adminisztratív szempontokból ütközik nehézségekbe és az iskolajóművelők érdekeit sértené*. Szentiványi Árpádnak aggályai vannak a törvényjavaslat egyes rendelkezései ellen, de tekintettel arra, hogy nemzeti célokat szolgál, mégis megnyugvással fogadja.

Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszter kijelenti, hogy már előkészítés alatt van az a javaslat, amely a népoktatási költségek aránylagosabb megosztását célozza és amely lehetővé teszi azt, hogy a jövőben a népnevelési terhek viselése alól bármely vagyon kivonhassa magát.

Az országgyűlési tárgyaláson Molnár János prélátus, képviselő hosszas beszédben indokolta, hogy miért nem fogadja el a javaslatot. Indokai azonban nem azonosak még távolról sem a nemzetiségi képviselőkével. Nyíltan és határozottan kijelenti, hogy a javaslatnak a magyar nemzeti állam érdekében megállapított intézkedéseit örömmel üdvözli, csak az eszközök alkalmazásának módját nem tartja meggyőződéssel összeegyeztethetőnek.

Beszédjéből adjuk a következőket:

Mindenekelőtt kijelenti azt, hogy a törvényjavaslatot nem fogadja el, első sorban is politikai okokból.

Majd indokolja álláspontját és így folytatja:

Lássuk csak a törvényjavaslatot. Célja valóban nemes és benyújtójának fekvő szelleméhez egészen méltó, vagyis az — és itt a t. miniszter ur szavaival élek — hogy minden iskola kitógástalanul hazafias állampolgári nevelést adjon és pedig úgy, hogy ne csak az államellenes irányzatokat kerülje, hanem a hazafias szellem pozitív ápolásának is tért nyisson. És ezt a célt annyi bölcseséggel, annyi körültekintéssel és kimélettel állította bele az ő javaslatába, hogy valóban nem sérti a nemzetiségieknek az ő nyelvükre vonatkozó föltételeket, mert teljesen távol áll a túlhajtott sovinizmustól, mely mint a régi rómaiaknál volt, minden más ajku, nem az ő nyelvét beszélő honpolgárban barbárt, idegent lát s annak nyelvét minden áron, minden módon, erőszakkal is elnyomni és kirtani törekszik. A miniszter ur ugyanis csak azt kívánja, azt sürgeti és azt követeli, hogy a baza minden államilag segélyezett hitvallásos iskolájában tanítsák s meg is tanulják az államnak föltétlenül uralkodásra hivatott nyelvét, a magyart, legalább annyira, hogy a nem magyar ajku gyermekek gondolatukat magyarul értelmesen kifejezni tudják.

Másik célja a törvényjavaslatnak szintén valóban nemes és benyújtójának altruizmusára, keresztény emberszeretetére mutat, mert azt óhajtja, hogy a hitvallásos iskolák tanítóinak anyagi sorsa felledüljön.

A célok tekintetében tehát nemcsak nincs semmi kifogásom a törvényjavaslat ellen, hanem inkább csak elismerésem, magasztalásom.

A nemzetiségi követeléseket elítéli, de azt mondja: Azt is tudom, hogy ezeknek más uton-módon is le lehetne törni a szarvukat és nem kellene miattuk az összes hitvallásoknak iskolákra vonatkozó autonómiáját érinteni, sérteni, mert egy más, a hitvallásos iskolák iránt infenzív lelkületű kultuszminiszter, ezen törvényvel kezében, bármely kitűnően hazafias, de nem tisztán magyar-ajku, vagy akár tisztán magyarajku iskolába is bármikor belekóthet és vérig zaklathatja annak az iskolának tanítóit és fenhatóságát, mert azon fegyelmi vétségek között, amelyeknek révén a fegyelmi jog egy részét magának kívánja tulajdonítani az állam, nem egy olyan vagyon, amely nagyon is tág értelmű és így könnyen félremagyarázható.

Az állami támogatásról ez a véleménye:

«Nincs továbbá — szerintem — az államnak, kivált a paritásos államnak, amilyen a miénk, joga az állami iskoláknak adott anyagi és erkölcsi kedvezményekkel a hitvallásos iskolák állítását vagy fenntartását megnehezíteni, mert az államnak, politikai hatalom lévén, hivatása, kötelessége és joga iskolákat állítani csak a társadalom ebbeli jogának reá való ruházása folytán vagy, mely átruházás csak bizonyos körülmények felmerülése esetén történhetik meg és a társadalom érdekei szerint korlátolt. A társadalomról pedig nem lehet észszerűen feltételezni azt, hogy azért adja át iskolaállítási jogát és

a pénzt is az államnak, hogy mindebből önmagának kára legyen.»

Mit tesz e tekintetben, t. képviselőház, a törvényjavaslat? Különbséget tesz az állami és a hitvallásos iskolák tanítói között és a mérleget az előbbiekné javára billenti le. Vajon van-e reá alapja? Ime a hitvallásos tanítónak, a t. miniszter ur állítása szerint is, ugyanaz a kvalifikációja, ugyanaz a képzettsége, ugyanaz a műveltsége kell hogy legyen és van is, mint az állami tanítónak. A hitvallásos iskolai tanítónak a kötelessége is ugyanaz, ami az állami tanítónak. Az óraszámja is egyetlen eggyel sem kevesebb a hitvallásos iskola tanítójának, mint az állami tanítónak és a tananyaga sem kisebb egy számmal sem. Annak a hitvallásos iskola tanítójának két ellenőrzője van, vallási t. i. és világi. Sőt nemcsak egyforma az óraszámja és a tananyaga, hanem határozottan merem állítani, hogy a hitvallásos iskola tanítója többet dolgozik, mint az államié. Miért? Azért, mert míg az állami tanító rendszeren csak 40—50 gyermekkel vesződik, hozzá még rendszerint külön osztályban és palotaszzerű épületekben, addig a szegény hitvallásos tanító 80, 100, sőt 120 gyermeket is oktat, számos helyütt osztatlan iskolában, és hozzá még éppen nem palotaszzerű épületekben, hanem sokszor szalma- vagy nádfüdeles hajlékban. Ezenfelül e nehézségek dacára, ugyanazon eredményt kell elérnie, mint az állami tanítónak, mert különben jaj volna neki a kir. tanfelügyelő részéről. Ehhez járul még, t. képviselőház, az, hogy a hitvallásos tanítóknak messze visszanyúló és évszázadokban gyökerező érdemeik vannak. Réges-régen ott állottak már ők a nevelés és a tanítás csarnokaiban, amidőn az állami tanítóknak még hürük-hamvuk sem volt. Hiszen ők oktatták legelőször a nemzet gyermekeit, ők voltak a magyar kultúrának a legelső munkásai nélkülözések között és panasz nélkül, századokon keresztül, ők folytak be a magyar nemzeti kultúrára.

Hát t. képviselőház, ezért mert azok a hitvallásos iskolai tanítók előbb mertek létezni, azért, mert évszázadokon keresztül munkálták a haza javát és üdvét, azért érdemlik meg azt, hogy most inferioritáshoz kerüljenek anyagi téren az állami tanítókkal szemben? — Ha már különbséget kell köztük tenni, akkor úgy vélem, hogy inkább a századok elismerésével koszoruzott hitvallásos tanítók előnyére kellene különbséget tenni, annyival is inkább, mert a legelső magyar hitvallásos iskola felállításától, illetve a legelső magyar iskolának felállításától, mert hiszen akkor még nem is volt másról szó, vagyis a legkésőbb századoktól kezdve a mai napig nincs egyetlen egy nagy embere sem ennek a hazának, aki tudományának kincseit, illetve annak alapjait ne a hitvallásos tanítóknak köszönhetné.

Erre, t. képviselőház, azt felelik, hogy a hitvallásos tanítóknak az állami tanítókkal az anyagiak téren való ekviparációja meg is történnék, de hát nincs reá pénz. Hátha nincs reá pénz, t. képviselőház, akkor azt kérdezem, miért emelte az állam 705.879 koronával az állami tanítóknak a fizetését,

amidőn az államnak — mint előbb említettem — nincs joga az állami iskoláknak nyújtott anyagi kedvezményekkel a hitvallásos iskolák felállítását vagy fentartását megnehezíteni? Hogy ha nem volt pénze az államnak, hogy a hitvallásos iskolák tanítóinak javadalmazását egyenlővé tegye az állami tanítók összes jövedelmével, akkor hagyták volna inkább várni az állami tanítókat, akik már eddig is jobb anyagi viszonyok között voltak és ne nehezítette volna meg az állam a hitvallásos iskolák fennállását a jövedelmi különbözettel.

Mert t. képviselőház, mi volt már eddig is és mi lesz a jövőben is ezen javadalmazási különbségnek a következménye? Eltekintve attól, hogy a hitvallásos tanítók folyton tövist fognak a szívükben hordani, mert folyton bántani fogja őket az a tudat, hogy ugyanazon munkáért kisebb javadalmat huznak az államtól, amelynek pedig éppugy, sőt mint kifejtettem, még nagyobb szellemi fáradozással szolgálnak, mint az állami tanítók, eltekintve, mondom, ettől t. képviselőház, a hitvallásos tanítók, ha csak heroikus hitbeli lelkület nem lelkesíti őket, folyton arra fognak vadászni, hogy minél előbb állami iskolához jussanak s így az állam a hitvallásos iskolák legkiválóbb tanerőit halászassa el magának. Sőt az is megtörténhetik, hogy olyanok is fognak találkozni a hitvallásos iskolák tanítói között, — mert melyik testületnek ne volna salakja — akik arra fogják bizgani a hitvallásos iskolát fentartó polgári községet, hogy változtassa az községit a hitvallásos iskolát, mert ahhoz már csak egy lépés az államosítás, amelynél azt reménylik, — amint rendesen történni is szokott, — hogy az állam az ott talált tanerőket és így őket is átveszi. Hogy pedig az ilyen alterkáció és kapaszkodás nem válik a hitvallásos iskolák előnyére, hanem azoknak fennállását nagyon is megnehezíti, — azt hiszem — ezt nem kell bizonyítanom.

Az általam vallott államjogi axiomák szerint továbbá «az államnak nem joga — és mivel jog és kötelesség mindig korrelatív — nem is kötelessége, a család és a hitvallások iskoláinak összes anyagi kötelezettségeit magára vállalni, hanem igenis köteles azon iskolák fennállásához és fentartásához anyagi segélyvel hozzájárulni, de csak részlegesen, kiegészítőleg, szükség esetén és a szükség határáig», vagyis, amint Cousin, a francia iskolatörvények előadója 1833-ban a parlamentben mondotta: «az államhatalom feladata ott kezdődik, ahol az individuális erők hatása megszűnik.»

Financiális szempontból így érvel:

Azon politikai és elvi indokokon felül, amelyeket kifejtettem és amelyek engem arra sarkalnak, hogy e törvényjavaslatot el ne fogadjam, van még kifogásom finansziális szempontból is e törvényjavaslat ellen. Így tühretlen az, hogy a hitvallásos tanítók korpótléka kisebb legyen az állami tanítók korpótlékánál. Az állami tanítók ugyanis az első öt év után már 400 korona korpótlékban részesülnek, azután minden öt évben 200—200 koronával kapnak többet. A hitvallásos iskolák tanítói azonban az első öt év után csak 200 koronát kapnak korpót-

lékul, a második öt év után csak 100 koronát, a harmadik öt év után ismét csak 100 koronát, azután pedig 200—200 koronát kapnak. E tekintetben is egyenlőséget kívánok és követelek, feltéve mindig, hogy az állam semmiféle jogfeladást ne követeljen a segélyezett hitvallásos iskoláktól.

Azt, hogy erre nincs pénz, argumentumul el nem fogadhatom, azon egyszerű okból, mert volt is pénz, van is pénz és lesz is pénz, csak komolyan akarni kell.

Nekünk ugyanis már évek óta milliárdos költségvetéseink vannak. Képzhető-e az, hogy egy milliárdos költségvetésben ne volnának olyan tételek, amelyeket vagy törölni, avagy legalább megkisebbiteni ne lehetne, amiből aztán mindjárt kikerülne az a 4 5—6 millió, amely a korpótlék egyenlősítésére szükséges? Hogy pedig ez nem légből kapott állítás, vagyis, hogy minden évben meg lehetne takarítani a milliárdos költségvetésnél 4—6, sőt több milliót is, fényesen és ékesen bizonyítják azok a több 100 millióra rugó pénztári készletek, amelyek ilyen megmaradt többletekből szaporodtak fel és amelyekből a hírhedt darabont-kormány gyászos életét tengette.

Még egy nagy sérelmet rejt magában ez a törvényjavaslat s ez az, hogy a kántortanítók kántori fizetését beleszámítja a tanítói fizetésbe akkor, mikor állami segélyről van szó. A t. miniszter ur megszüntette ugyan azt az égbekiáltó igazságtalanságot, amely szerint eddig a kántortanítóknak kántori fizetését beszámították ugyan a tanítói fizetésbe, de nem számították be a nyugdíjba. Ez a javítás azonban még nem elég. Tessék a kántori díjakat teljesen kikapcsolni a tanítói fizetésből és a hiányt az államnak pótolnia, természetesen ismét azon feltétel alatt, hogy jogfeladást ne követeljen érte cserébe.

Meg is mondom, miért követelem azt, hogy kikapcsolják a kántori fizetést a tanítói fizetésből. Először azért, mert a kántortanító az ő fizetését a kántorságért és nem a tanítótságért kapja. Akár jár az iskolába, akár nem, a kántor mindig megkapja a fizetést, sőt vannak olyan helyek is, ahol nincs is a kántornak tanítói teendője.

Ebből látszik, hogy a kántori és a tanítói fizetés egymástól független két dolog. Másodsor, a kántortanítónál a kántorság csak magánfoglalkozás, amelyet csak szabad óráiban végezhet. Neki az iskolában egy órát sem szabad elhanyagolnia a kántorság miatt. Ezért a szentmise, litánia, temetések, stb. rendesen csak a tanítási órák előtt vagy után vannak. Harmadsor, aki csak tanító, nem kántor is, az a 2, 3, 4 havi szünidő alatt mehet, ahova neki tetszik, míg a kántortanító állandóan oda van kötve a lakhelyéhez. De azért ő is mehet, mehet pl. akkor, mikor beáll a tél, a hó, a jég, a víz, — orgonálni, vagy temetni és az a tanító, aki nem kántortanító, hanem csak tanító, éppen azért, mert csak tanító, fütött szobából, pamlogon heverve nézheti, hogy hogyan fárad és küzködik az időnek viharával az, aki nem tanító csak, hanem kántor is. De a fizetés mindkettőre nézve egyforma.

A kántortanító tehát szabad óráiban végzi a kán-

torságot, amely szabad órák sem az államéi, sem az iskolái, hanem magáé a kántortanítói. Eppen ezért az államnak nem is jutott soha eszébe, hogy az állami tanítóknak a kántori járandóságát, — mert több helyütt ezek is végeznek kántori teendőket — a tanítói fizetésbe beszámítsa. Ezt csak a hitvallásos kántortanítónál teszi, mintha csak büntetni akarná őket, hogy miért hitvallásos és nem állami tanítók.

Hiszen ha a kántori jövedelmet beszámítja az állam a kántortanítói fizetésbe, akkor számítsa be azt a jövedelmet is, amelyet egyik vagy másik tanító zeneitanításért vagy postakezelésért vagy szövetségi jegyzőségért vagy egyéb privát óráért kap, mert teljesen ugyanaz a ráció, ez volna tehát a következő eljárási.

Ugyan, t. Ház, ha egy gazda felfogad egy nap-számost és megmondja neki, hogy reggel 6-tól este 6-ig fog dolgozni s kap érte három korona negyven fillért és az a napszámos elvégezvén a dolgát reggel hattól este hatig a szomszédnál is dolgozik hattól nyolcig, ahol szintén kap negyven fillért ezért a munkáért és a gazda, aki itt felfogadta, midőn fizetésre kerül a sor, azt mondaná neki: Ime, itt van két korona, mert negyven fillért szerezél a szomszédnál, vajjon mit szólna ehhez az a munkás? Nos, az állam ilyen gazda: egy rókáról két bört huz, de mind a két bört árát a szegény kántortanítón veszi meg. Hiába mondják erre is, hogy nem lehet másképp, mert nincs pénz Van pénz és lesz is pénz, csak, amint mondtam, méltóztassék azt a milliárdos költségvetést éles és erős kriika alá venni.

*

Reméljük és hisszük, hogy a javaslat részletes tárgyalásánál az országgyűlés módosítani fogja a javaslat egyes szakaszait oly értelemben, hogy az egyenlő képesítés és munka mellett az egyenlő fizetés elve is érvényesüljön. Ismételten hangsúlyozzuk, hogy az ily módosításokat sürgetjük, reméljük és várjuk.

Azok a törtszámok.

Dr. Ébentől.

(Folytatás.)

12. A végetlen helyrészt nem lehet egyszerűen átírni, hanem előbb ki kell belőle küszöbölni az ismétlődő részeket, pl. $0\dot{3}$ -t kivonva a maga tízszereséből: $3\dot{3} - 0\dot{3} = 3$, ezen három az adott $0\dot{3}$ -nek 9-szerese, mert 10-szeres — 1-szeres = 9-szeres, már ha 9-szer $0\dot{3} = 3$, akkor

$$1\text{-szer } 0\dot{3} = 3:9 = 3_9 = 1_3.$$

Ennélfogva az adott számot balra nyújtjuk (szorzás által) annyira, hogy az ismétlődő 1-ső szám vagy szakasz egészé váljék, ebből kivonjuk az adott számot mint 1-szerest, tehát $0\dot{3}$ -nál:

$$10\text{-szeres } 3\dot{3}$$

$$- 1\text{-szeres } 0\dot{3}$$

$$\text{marad } 9\text{-szeres } 3, 1\text{-szerese } 3:9 = 3_9 = 1_3.$$

$$0\dot{2}4? 100\text{-szoros } 24\dot{2}4$$

$$- 1\text{-szeres } 0\dot{2}4 = 8_{33}.$$

$$\text{marad } 99\text{-szoros } 24, 1\text{-szerese } 24:99 = 24_{99\dot{3}}$$

$$6\dot{2}7\dot{6}, 1000\text{-szoros } 276\dot{2}7\dot{6}$$

$$1\text{-szeres } 0\dot{2}7\dot{6}$$

$$\text{marad } 999\text{-szoros } 276, 1\text{-szeres } 276_{999\dot{3}}$$

92₃₃₃, ha nem ismétlő is áll az ismétlők előtt, balra nyújtjuk az egész részszeres számot úgy, hogy az ismétlő is egészé váljék, de ebből már az 1-szeres helyett azt vonjuk ki, melyben csak az ismétlő maradt résznek, pl. $0\dot{8}\dot{3}$, balra nyújtva $8\dot{3}\dot{3}$ már 100-szoros, ebből nem vonható ki $0\dot{8}\dot{3}$, hanem ennek 10-szerese $8\dot{3}$, a maradék 100-szorosból 10-szeres = 75, 1-szeres $75:90 = 75_{90\dot{15}}\dot{5}_6$.

13. Egész és részből összetett számot vegyesnek mondunk, pl. $3.2_3.4\dot{5}$.

Ezek *egyesítése* abban áll, hogy az egészet is részekre váltjuk és a részszeresekkel összeadjuk, pl. $2_1 1_3 = 6_3 + 1_3 = 7_3$, helyszámánál felső vonás jelzi az egyesítést, pl. $4\dot{5}$ egyesítve $4\dot{5} (= 45_{10})$. Mivel ezekben egész is foglaltatik, csakúgy mint a váltott egészet *váltott* részszereseknek nevezzük, mert első pillanatra nem mindig látható, vegyes-e vagy egész számot nyerünk *rendezés* által, amit szintén osztás alakban végezhetünk, $6_3 = 6:3 = 2, 15_3 = 3_1 3_1$.

14. Valódi rész átváltásához külön új váltót, ú. n. pótváltót alkalmazunk, mellyel vagy szorozzuk, vagy osztjuk a számlálót és nevezőt, pl. $1_3 \frac{2}{3} 26, 2_3 \frac{3}{4} 6_9 4_6 \frac{2}{3} 2_3 9_{12} \frac{3}{4} 3_4$, ha szorozunk, a pótváltót fölülré írjuk s a részszeres *bővül*, ha osztunk, a pótváltót alant alá írjuk s a részszeres *rövidül*. Ez átváltást azért hívjuk bővítés-rövidítésnek, mert az érték nem lett se nagyobb, se kisebb.

Azonban, mikor a pótváltás nem nyilvánvaló, akkor *adott nevezőre* úgy jutunk, hogy osztásalakra térve, újra osztunk, az adott nevezőt használva váltóul, pl. 6_7 ; hány 56-od rész?

$$6:7, 6, \frac{56}{56} 336_{56}$$

$$336_{56}:7 = 48_{56};$$

$$56$$

$$35_{42} \text{ hány hatodrészt?}$$

$$35:42, 35 \frac{6}{6} 210_6$$

$$210_6:42 = 5_6;$$

$$0\dot{4} \text{ hány } 25\text{-ödrészt?}$$

$$4:10, 4 \frac{25}{25} 100_{25}, 100_{25}:10 = 10_{25} \text{ sit.}$$

15. A helyrészszeres bővítése pusztán 0 hozzáírásában áll (felső vonás nélkül is), pl. $0\dot{3} = 0\dot{3}0 = 0\dot{3}60$ sit. Rövidítése pedig a fölös helyrészszeres elhagyásában áll, esetleg igazítással, mert pl. $6, 7, 8, 9$, részt nem lehet egyszerűen mellőzni, mivel közelebb állnak a nagyobb helyrészszereshez, mint a 0-hoz, így

$$3:129 = 3:13; 1:987 = 1:99 = 2;$$

$$5:162 = 5:16 = 5:2 \text{ sit.}$$

$$6:46:17 = 6:46:170 = 646:170 =$$

$$646:17 = 38$$

$$13\dot{6}$$

16. A jelrészeket rendszeren a legrövidebb alakban használják, ez okból a rövidítés gyakran fordul elő.

Rövidítéshez a pótváltót kell ismernünk; néha ez szembeötlő pl. 24-nél 2, 36-nál 3 sit., mert ez legnagyobb közös tényezője a számlálónak és nevezőnek.

Ha a két szám (legn.) közös tényezőjét így fel nem ismerjük, akkor folytonos, vagyis láncosztással fejtjük azt ki.

A láncosztásnál nem a hányados szerepel, hanem a végosztó; ugyanis az osztót, ha van: a maradékkal osztjuk és pedig mindaddig, míg a teljes osztóra jutunk, ez a végosztó, mely mint közös tényező bennerejlik minden osztó- és osztandóban, pl. $6\frac{1}{2}$, $8\frac{3}{4}$; $6\frac{1}{2}$ $3\frac{1}{2}$; $6\frac{1}{2}$ 3 .

Ha 1 a végosztó, természetes, hogy nincs (ezen kívül) közös tényezője a 2 számnak, pl. $4\frac{1}{4}$, $7\frac{1}{4}$; $3:1$.

A helyrészt és szakrészt is rövidítéssel váltjuk jelrészre. 4 hó mennyi év?

$$4\frac{1}{12} \frac{1}{4} 1\frac{1}{3}; 6 \text{ óra mennyi nap?}$$

$$6\frac{24}{6} \frac{1}{4}; 0\frac{25}{25} = 25\frac{100}{25} \frac{1}{11},$$

$$20 \text{ fill. mennyi kor? } 0\frac{20}{20} = 2\frac{10}{2} \frac{1}{5};$$

$$125 \text{ m. mennyi km? } 0\frac{125}{1000} = 125\frac{1}{1000} = \frac{1}{8} \frac{1}{25} 1\frac{1}{2} \text{ km.}$$

(Folytatjuk.)

IRODALOM.

I. Napoleon és a klaszikusok. Irta és az esztergomi Katolikus Körben 1906. december hó 6-án fölolvasta *Walter Gyula* dr. Különlenyomat a Katolikus Szemle 1907-iki évfolyamából. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében, Budapest, Keeskméti-utca 2.

Gonosztevők lélektana. Grove János, prágai egyetemi tanár könyvet írt a gonosztevékről, melyet voltaképen a rendőri tisztviselőknek szánt, hogy abból az imposztorok szokásait megtanulják s így a nyomozást megkönnyítse nekik. Mult alkalommal a «Népnevelő» is röviden megemlékezett arról, hogy a fiatalkori bűnösök törvényét nálunk is megreformálják, azért ezzel kapcsolatban, mivel a munka általános érdekű, röviden ismertetjük. A szerző eszevesztő formában írja le megfigyeléseit és azokat a fogásokat, melyeket a gonosztevék «munkaközben» használnak. Leírja azt is, milyen nagy szerepe van a gonosztevék lélektanában a habonának: elmondja a lopás, orgazdaság, hamisítás módozatait. Érdekes az, amit a jelekről ír, melyeket a gonosztevék egymásnak adnak, mialatt «munkában» vannak. Őr nélkül sohasem mennek a tilosba, jól vigyáznak, hogy meg ne lepjék őket. A figyelmeztető jelek a helyi körülményekhez képest alakulnak. Városokban ebügatást utánoznak, falvakban macskanyávogást, vagy kakaskukorékolást, erdőben kakukszót, vizek közelében békabrekegést. Így röviden egymásra találunk. Ha a közeledő veszélyre figyelmeztetik egymást, természetesen egészen ártatlan hangot adnak. Az ör köhög, énekel, kutyáját hívja, mely sehol sincs. Ha már minden veszve van, akkor már nem titokzatos a figyelmeztetés, mert a fő a gyors megértés, menekülés. Ilyen közönséges szavak: «Puc! puc!» «Lámpavas», «Holdvilág». Az imposztorok lélektanával ismerős ebből mindjárt tudja, hogy a közelben valami gonoszság történik. A zsebtolvajok pszichológiáját is tanulmányozta. Külsője mindig tisztességes, bizalmat ébresztő és öltözet elegáns. Rossz zsebtolvaj, ki ezen követelményeknek nem

felel meg. Azt könnyen elesipik és üzlete nem virágzik. A zsebmetszőnek úgyszólván két jobbkeze van. Leginkább utedai érdekes látványosságoknál lop, mikor az áldozatot «valaki» meglöki. A tolvajok a habonára is igen sokat adnak, azért ez igen elterjedt közöttük. A gonosztevék furlangjait elég élénken ecseteli a most színen levő «Csibészkirály» is. Az imposztorok, különben szerelmesek az «cicakába» s azon közmondást sem tévesztik szem elől, hogy: esőrgő cica nem fog egeret!

VEGYESEK.

Magyar ifjak a pápánál. Kétszázötven magyar ifjút fogadott a napokban a pápa, akik a Magyar Katolikus Ifjúság Szövetségéhez tartoztak. A zarándokló magyar ifjakat az osztrák zarándokok előtt becsátotta magához.

A kath. iskola hazafias szelleme. Malackán husvét második napján avatták föl szép ünnepséggel a fiú népiszkolák katolikus ifjúságának új zászlaját. A zászlószentelést *Kováts József* dr. esperes, pápai kamarás végezte, a zászlóanya pedig *Pronoszil István* dr.-né volt. A szükséges összeget *Pál* atya ferencrendi szerzetes gyűjtötte, aki egyúttal az ünnepélyt is rendezte.

A nép jólétének előmozdítása. A zólyomgyepei nép keresetviszonyainak javítására megyei háziipar-fejlesztő-bizottság alakult, amely eddig is szép munkát végzett. Összegyűjtötte a vármegye háziiparának helyzetére vonatkozó adatokat, nevezetesen mely községben milyen háziiparral foglalkoznak. Háziipari muzeumot szervezett, ahol összegyűjtötte mindazokat a tárgyakat, amelyek a zólyomi háziiparosok készítenek s a népiipar irányítására modelokat osztott szét. Igyekezett a népiiparnak piacot is szerezni és a kereskedők figyelmét felhívta a mintaárú muzeumra. Darányi földmivelésügyi miniszter, hogy az akció még nagyobb lendületet vegyen. 18.000 koronát utalványozott a bizottságnak, melyből 8000 korona fejlesztő és továbbképző kurzusok rendezésére használható föl, 10.000 korona pedig forgótöke gyanánt kezelendő s ebből a készített háziipari termékekre előleget nyújtanak, ez által olyan munkásréteget is a háziipar körébe vonnak, amely háziiparral eddig csak azért nem foglalkozott, mert készítményeit azonnal nem tudta értékesíteni.

Háziipari-kiállítás. A földmivelésügyi miniszter *Nagy-Szalókon* háziipari-kiállítást rendezett, amelyen a leggyorszerűbb falusi ipartermékeket mutatták be. A téli gazdasági tanfolyam január 7-től március 24-ig tartott és huszonnyolc kiscgazda vett részt azon. A most megnyitott kiállítás pedig e tanfolyam háziipari termékeit tette közszemlélre. A kiállított *műsfélezer* tárgy között nemcsak a legcélyszerűbb falusi ipartermékek, hanem a kényesebb izlésnek is megfelelő finom vessző, szalma, gyékény, lőszőr és faragott famunkák, az úgynevezett tátrai emlékek is bőven találhatók. Néző- és vevőközönsége pedig annyi volt már az első két nap alatt, hogy az összes eladó tárgyak elkeltek. Ez volna a legjobb mód a kivándorlás megszüntetésére.

Főtanítói megbízatás. A győregházmegyei legújabb iskolai szabályzatok szerint, eddig a széplaki tankerületből a következőket terjesztették föl a főtanítói megbízatással való fölruházás végett az egyházmegyei hatósághoz: *Szedenik Fülöp* (Sopron-Perszteg) *Szabó János* (Fertőendred) *Balog Jenő* (Nagylozs). Az új rendtartási szabályzat a főtanítói elnevezés helyett igazgatótanítói állást szervez.

Halálozás. *Mátyás Endre* nyug. tanító, a magyar-óvárvidéki róm. kath. tanítóegyesületnek hosszú időn át volt elnöke, Mosonban elhunyt. Az ő. v. f. n.

Szerkesztői üzenetek.

G. F. Ismertetni fogjuk. — **A. A. H.** A gyakorlat szerint nem kötelek. — **Ö. F.** Forduljon közvetlenül az intézethez. — **Zs. F.** Készséggel támogatjuk ügyét. — **L. S.** Még mindig van idő arra, hogy az érdekelt tani-

tosaz a kerület képviselőjét felkeresse kérésével. — **W. E.** Közzetettük. — **Sz. F.** Üdvözljük. Lapunk terjedelme határoz. Időszéri pedagógiai közleményeknek könnyebben nyithatunk tért. — **M. I.** Köszönet. Levelben feleltünk. Azonnal intézkedünk. — **F. L.** Az értesítést megkaptuk. — **S. J.** Már érintettük lapunkban a rendezésnek azt a kérdését. — **Cs. A.** Levelben adtunk részletes választ. Több levélre a jövő számban felelünk.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

Kérem! Zavarok és késedelmek elkerülése végett, minden hirdetésre vonatkozó levelet a kiadóhivatal címére — nem szerkesztőség — kérünk küldeni.

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

A magasmajthényi (Hont m.) kántortanítói állomásra a választás, mely a S. számban közöltem, *április 18.* napján lesz megtartva. Az *iskolaszék.* 155 1-1

Győri püspöki megye.

Szanyi plébániához tartozó **Rabaszentandrás** fiók községben megüresült kántortanítói állásra pályázat hirdetünk. Javadalma: terményekben és készpénzben államszolgálati kiegészítve évi 800 kor. Kérvények az iskolaszéki elnökség címére. Szanyi (Sopron m.), *április 21-ig* küldendők. Személyes megjelenés ajánlatos. Az állás melibb elfoglalandó. 150 2-2

Kalocsai érseki megye.

Magyarkaniszára (Szeged mellett) róm. kath. segéd-kántort keresek. Fizetése: havonként 20 kor. utólagosan. Felismerés, lakás, fűtés, tisztogatással. Gyertyajáradalom is van szépen. Azonnal elfoglalandó állás. *Kék Béla* 15-kántor. 144 2-2

Nyitrai püspöki megye.

Obesztercei (Trencsen m.) kántortanítói állásra pályázat hirdetjük. Pályázhatnak magyar és tót nyelvet beszélő okleveles róm. kath. tanítók. Fizetése: készpénzben Obesztercétől 420 kor., Klubmától 126 kor., Radvoszkatól 126 kor., kiváltott stóla 90 kor., két szántóföld és kert haszonélvezete, természetbeni lakás, azonnali temetések díjékszám 4600 és nagymisek után járó díjak, esetleges ötéveses korpótléket a hitközség fizeti. A megválasztott azonnal tartozik az állást elfoglalni. Kötelezettség: köz-, vasár- és ünnepnapokon a kántori teendők végzése; a megválasztott tartozik III., IV., V., VI. osztályokban, valamint ismétlőiskolában tanítani. Kérvények 1907. *április 9-ig* alulírottakhoz küldendők. *Székely János* plébános, iskolaszéki elnök. 143 2-2

Pécsi egyházmegye.

A kisdárdai róm. kath. elemi iskolánál kántortanítói állásra *április 30-ig* pályázat hirdetjük. Fizetése: 640 kor., a dárdai uradalomtól 8 kor., 40 fill. és 10 p. mértéketzeres, lakás mellékhelyekkel, 600 \square d kert, temetések után némi stóla. A fizetés állami kiegészítésért az iskolaszék folyamodni fog. Tananyag magyar-német: tankötelesek száma 20 körül. Kötelessége a mindennapi és ismétlő iskolát vezetni, hittant tanítani, vasár- és ünnepnapok délutánjai istentiszteletet az iskolában megtartani. Kérvények a dárdai róm. kath. plébániahivatalhoz küldendők. (Baranya m.) 153 1-1

Székesfehérvári egyházmegye.

Az abai róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdetjük. Jövedelme a következő: 1. hitközségtől kap

egész évre parbérváltsággént 600 koronát, mely évnegyedenkint előre fizetetik. Ismétlőiskolaért a politikai községtől 63 koronát. A vallásalapból a székesfehérvári adóhivataltól fizetve évi 105 kor. Szántóföld 19 katasztrális, barmainak szabad legeltetési jog. Temetési stóla a kanonika szerint karingben 52 fill., pluvialéval 1 kor. 74 fill.; pusztákon dupla stóla. Szentmiskó után 18 kor. Lakása 3 szoba, konyha, fészer, istálló, 528 \square kerettel. Hívek száma négy pusztával együtt 2000. Köteles a gyakorlatban levő összes egyházi szertartásoknál fungálni és az egyházi énekkart tanítani. Főlszerelt folyamodványok a főtisztelendő tanfelügyelő úrhoz, lakik Füle (Fejér megye) *április 22-ig* beküldendők és a választás napján április 23-án személyesen kell megjelenni énekpróba végett. Vasút helyben. 152 1-1

Orgonahangok 900 énekkel 3, 4, 5 kor. *Mohár* kántor Kunszentmiklós. 151 1-3

Bold. Csima István, főkantor, országszerte ismeretes, kitűnő összeállítású, 250 válogatott, szabályos orgonakiszeretű gyászmise-éneket tartalmazó énekkönyve mélyen leszálított áron (4 frt helyett 2.50 frt-ért) kapható az elhunyt özvegyénél Kiskunfélegyházán. 154 1-8

== 24 nagyon csinos és dallamos == előjáték — Orgonazsebkönyv II. — bérmentes küldéssel csak 120 fillér. Ha a mű nem felel meg, 5 napon belül visszaveszem.

Zámbó Károly r. k. kántor,
Szeged 6. 145 2-5

Szőlőoltványok

kétévesek hiányok pótlására, gyökeresek, simák legjobb fajokban, legolcsóbban

== Hegyi bor ==

fehér, siller és vörös kitűnő minőségben kapható
Székely I. Józsefnél Gyöngyös.

Árjegyzék ingyen

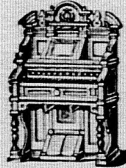
790. 16-16

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ és TSA

Budapest, X., Delej-utca 11. (Tisztviselőtelep.)



Pianók.

Pianinók.

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona-mérettel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák. Bérmentes szállítás az utolsó vasúti állomásig. Tanerőnek különös színeléggedmény. Árjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve. 796

Magyar Dallamos

Ünnepi Praeludiumok

az összes hangnemekből

irták: főt. Stacke István és Kontor Elek.

E könyv 32 hosszabb dallamos praeludiumot tartalmaz s a magyar katolikus anyaszentegyház isteni tiszteletein kitűnő szolgálatot tesz s nemcsak karnagyoknak és kántortanítóknak, hanem mindazoknak, kik az orgonát vagy harmóniumot játsznak — sőt a zongorázóknak is — kedves élvezetet nyújt a fent nevezett s művészi ízléssel kiállított mű. Még a legnehezebb hangnemekben írt praeludiumok is egész könnyű stílusban vannak megkonstruálva. Ára 5 kor., egyházi orgonistáknak és tanítóknak 4 korona.

Megrendelhető kollégánk, a szerző lakcímén:

Kontor Elek Budapest, VII., Csömöri-út 42.

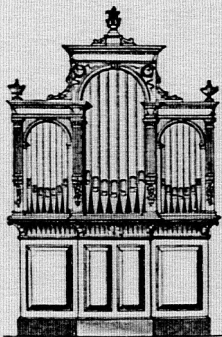
Ugyanitt megrendelhető még a pénz előzetes be-
küldése mellett bérmentve:

«Hazafias Mária-dalok» (10 dal) ára	3 K tanítóknak	2 K
«Immaculata» (3 dal) ára	2 K	
«Miatyánk» 12. ezer (2 dal) ára	2 K	
«Hazánk Nagyasszonya» (10 dal)	3 K tanítóknak	2 K
«Tanító-Induló» ára	2 K tanítóknak	1 K

644.

CSEH ISTVÁN

orgona- és harmo-
nium építőmester **Egerben.**



Ajánlkozom minden-
nemű templomi orgona-
és harmonium-készítésére
a legújabb légnymatú,
(pneumatikus) cső-rend-
szer szerint, igen jutá-
nyos árak mellett.

Régi orgonaátalakításokat, javítá-
sokat, tisztításokat és hango-
lásokat olcsón vállalok el jót-
állás mellett.

Zimmermann Gyula Henrik, Lipcse.

Legjobb szerkezetű harmonium gyára.

Üzletek: Lipcse, Szent-Pétervár, Moszkva, Riga, London.
Egyedüli képviselő Magyarország és Ausztria részére:

Hörl Nándor Pozsony, Ventur-utca 24.

Számos elismerőlevél kiváló szak-
tekintélyektől, az egész világból.

A Zimmermann-féle harmoniu-
mok művészi hangolják,
mindenütt feltűnést keltenek
elvarázslóan szép összhang-
jokkal. Előnyös feltéte-
leink tanítók részére:
A vételár felének vagy legalább
egy harmadának lefizetése és
a maradék részletekben meg-
egyezés szerint.



Költségmentes szállítás.

Képes harmoniumárjegyzék ingyen.

További különlegesség templomok és iskolák
részére: Igen erős szerkezetű, német módszerű,
légnymatú harmoniumok igen erős atható hanggal.
Igen erős kereslet miatt kérjük a megbízásokat
idejekorán közölni.

Fr. KISS KÁROLY főgimn. tanár 34926. sz. szabadalmát képeső

„KAROLIUM“

vér- s paizstető, fakucac, poloska és a mézgásodást előidéző
elősídekert irtó szer, mely ezen elősídekert biztosan elpusz-
títja és a fákat immunissá teszi.

1 kis üveg ára (200 gramm) ... K 1.—

1 nagy üveg ára (500 gramm) ... K 2.—

50 üveg egyszerre történő megrendelésénél 20% engedmény.

Kizárólagos vesztéköpviselő a bel- és külföld részére a

Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél

Budapest, V., Alkotmány-utca 31. sz.

Dr. Hets Ödön ügyész úr, aki a szert 2 év óta
használja 70 holdas soroksári gyümölcsösében, a
következő bizonyítványt adta:

Teljesítés Fr. Kiss Károly tanár árának Budapest.

As Ön utasítása folytán készített vértetű-keveréket
gyümölcsfáimnál még a múlt év nyarán teljes sikerrel
alkalmaztam, későbbgel jelentem ki, hogy ezen szer a
körté- és almafákon mutatkozó vértetű kiirtására az
egyedül biztos szer. A múlt évben dekont fák az idén
mind remekben hajtottak és terméshézagjukat vissza-
nyerték.

Kiváló tisztelő!
Hets Ödön s. k.

Irodalmi újdonságok:

Irodalomtörténeti olvasmányok VII. füzeté.
Mindszenty Gedeon
 valogatott költeményei.

Osszeállította és bevezetéssel ellátta:

≡ **Madarász Flóris** ≡

==== Ara 80 filler ====

Jó hús olcsón!

A házi-nyúl-tenyésztésről, segédkönyvül
 gazdasági és háztartási iskolák számára.

Irta **Horváth E. János.**

==== Népirat 237. szám ====

Irodalomtörténeti olvasmányok VIII. füzeté.
Szent Ferenc és Társainak Legendája.
 Szemelvények az Ehrenfeld-kodexből.

Osszeállította:

Dr. VINCZE JÓZSEF.

Ara 80 filler.

Mokaságok vagy Trefa az élet balzsama.

Irta:

Dr. DUNAY JÁNOS.

II. kiadás. — 100 képpel.

==== Ara füzve 1 korona ====

BOLDOGORSZÁG KERESZTÉNY SZOCIALIS DRÁMA.
 Három fölvonásban előjátékkal

Irta: **ERDÖSI KÁROLY.** Ara 2 korona, 10 péld. előadási joggal együtt 15 kor.

A tiszta életéről.

Kalauz művelt, serdült ifjak számára.

Irta:

SZUSZAI ANTAL.

Ára füzve 2.60 kor., kötve 4 korona.

HANDEL-MAZZETTI ENRICA

Jesse és Mária.

Regény. Fordította:

AUER ISTVÁN.

I—II. kötet.

Ára 8 korona.

==== Megrendelhetők: ====

a **SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT**

==== könyvkereskedésében ====

Budapest, IV., Kecskeméti-u. 2. sz.

==== könyvkiadóhivatalában ====

Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.